

Bir Ankara Romanı: *Sinek Isırıklarının Müellifi*

Barış Bıçakçı'nın son kitabının kapak tasarımında bir toplu konut kesiti yer alıyor. Eryaman toplu konutlarının İstanbul Yolu'ndan görünen, benim de küçük dairelerinden birinde yaşadığım yapılarından bir bölümü...

Yapımına seksenli yıllarda başlanan Eryaman toplu konutları, memur ve öğrenci kenti olarak ünlenen Ankara'da memur, öğrenci ve emekli sığınağı olarak büyüdü ve kendi kültürünü oluşturdu.

Neredeyse her santimetrekaresi öykülere, romanlara, dizilere ve filmlere konu ve mekân olan İstanbul'a göre Ankara bu bakımdan son dönemde yıldızı parlayan kentlerden. Belki ünlendiği gibi memur ve öğrenci kenti olmasının uyandırdığı durağanlık ve tekdüzelik hisleriydi bunu geciktiren. Tam da bu hislerin üzerine oturan bir roman "*Sinek Isırıklarının Müellifi*".

"Kırklı yaşlarında takıntılarını her gün evcil hayvan gibi besleyen, mevsimi geldiğinde reçel yapan, yaşlı kadınlara yardım etmek isteyen, sessiz, sakin bir adam oldu. (...) Toplu konutların kurulma amacı da aşağı yukarı böyle insanların barınma ihtiyacını gidermekti." (s. 85)

Tek tip evleri, numaralı sokakları, birbirini andıran yolları, yolların

sizi eninde sonunda birine ulaştırdığı bir örnek alışveriş merkezleri, başka yörelerden ve bitki atlaslarından alfabetik sıraya göre ödünç alınmış site ve apartman adlarıyla tekdüzelik duygusunun somutlaştığı toplu konutlar bölgesinde geçen roman, Eryaman'ın kuruluşuna ve büyümesine de tanıklık ediyor. Tempolu ve canlı betimlemelerle bu tanıklık eserin en etkileyici bölümlerini oluşturuyor:

"Şantiye çadırlarını kurmaya gelen işçiler alçak tepelerle dalgalanan geniş araziye, ekinleri biçilmiş tarlaları hayranlıkla seyrettiler. (...) İşçiler kamyonlardan malzemeleri indirdiler, büyük şantiye çadırlarını, prefabrik yapıları kurdular. Birbirlerine köyde geçen çocukluklarını, ilk gençliklerini anlattılar. İşçilerin konuşmaları malzeme taşıyan

kamyonların, temel kazan kepçelerin, çimento karma makinelerinin gürültüsünden duyulmaz oldu. Büyük vinç kuleleri kuruldu. Tünel kalıplara çimento döküldü. Subasmanların üzerine katlar çıkıldı. İskeleler, makara düzenekleri kuruldu. İşçiler kapısız penceresiz binaların kuytularında çay demlediler. Çay bardaklarını güneşe doğru kaldırıp çayın demine baktılar. Birbirlerine iyi çay demleyen adamların hikâyelerini anlattılar. Sonra konuşmalar yine duyulmaz oldu. Binaların arasına, çevresine yollar yaptılar, elektrik kablolarını, su, doğalgaz ve merkezi ısıtma sistemi borularını döşemek için kanallar açtılar. (...) Dairelerin kapıları takıldı. (...) Banyolara, tuvaletlere klozetler, tuvalet taşları, lavabolar, duş tekneleri, küvetler yerleştirdi. (...) Bayramlarda gidebilen memleketine gitti, gidemeyen tıraş olup Ulus'a, Kızılay'a indiler. Dönünce mutfak dolaplarını, tezgâhlarını yerleştirdiler. Banyoların ve tuvaletlerin tavanındaki gider borularını gizlemek için geniş alüminyum şeritlerden asma tavanlar takıldı. Elektrik prizleri, düğmeleri monte edildi. İşçilerin bazıları kolonya alıp iş kazası sonucu yaralanan arkadaşlarını hastanede ziyarete gittiler. Arkadaşlarının bir daha çalışmasının, iş bulmasının imkânsız olduğunu birbirlerine söyleyemeden halıcılar geldi, dairelere ucuz halıfleks döşemeye başladılar. (...) Trafo binaları, iş merkezleri, okullar, postane ve karakol binaları, büfeler inşa edildi. Pazar yeri, parklar, çocuk bahçeleri yapıldı. İşçiler postanenin önündeki telefon kulübelerinden memleketlerini aradılar, yakınlarının hâlini hatırlarını sorduktan sonra ilk etabın açtılar.

hışını başbakanın yaptığını anlattılar ve diğer etapların inşaatının başladığını, en az iki üç yıl daha işlerinin garanti olduğunu söylediler.” (s. 19-21)

Konu olarak da durağanlık duygusunu diri tutan iki beklentiye odaklanıyor roman. İnşaat mühendisliğini bırakıp asıl yapmak istediği şeye, yazıya dönen Cemil'in yayımlanmak üzere verdiği ilk romanı hakkında yayınevinden gelecek iyi bir haber beklentisiyle başlıyor ve bitiyor. Beklerken de toplu konut bölgesindeki bir emeklinin günlerini yaşıyor Cemil. Bu sayede toplu konut olgusunun kalıplarını içeriden algılayabiliyoruz: Uzun yürüyüş yolları, yolların kenarındaki iğde ağaçlarının görüntüsü ve kokusu, dallardan sarkan kurma oyuncaklara benzeyen saksâğanlar, belli aralıklarla kurulmuş iş ve alışveriş merkezleri, 1+1 evler, evlerin akan banyoları, ancak banyo aktığında tanışılan alt ve üst kat komşular, kapıları komşulardan daha sık çalan pazarlamacılar ve anketçiler, daracık balkonlar, balkonlardan hüznle bakan köpekler, su kesintileri, ısınma sorunları, buna rağmen düzenli gelen aidat faturaları, dolmuş ve otobüs kuyrukları ve halı saha maçları...

“Kapılar çalınıyor, ‘Banyonuz akıtıyor!’ diyordu komşular birbirlerine. (...) ‘Banyonuz akıtıyor!’ Parola buydu. Toplu konutta yaşayanların savaşta, neyse o savaş, aynı tarafta olduklarını, aynı kaderi paylaştıklarını belirten parola.” (s. 47)

Çekirdek ailenin evde bekleyen tarafı olarak toplu konut ritüellerini

yerine getirirken Cemil'in aklı yayınevindeki eserindedir:

"Su kaynadı. Cemil, suyun kaynamasını mı bekliyordu? Aslında Cemil, dosyasını teslim ettiği o günden, o saatte beri yayınevinden gelecek haberi bekliyordu." (s. 22)

"İstanbul'dan döndükten sonra editörle konuşmaya başlamıştı kimi zaman içinden, kimi zaman da yüksek sesle..." (s. 39)

Romanı üzerine Cemil'in editörle yaptığı çoğu hayalî konuşmalar günümüz edebiyatına değin önemli tespitler içeriyor:

"Bir de aforizma tehlikesi var!' dedi editör. Aforizma... hani şu kahvaltıda ekmeğin üzerine sürdüğümüz beyaz ve kıvamlı şey. Sizi beslemez ama tok tutar."

"Doğru!' dedi Cemil."

"Günümüzde pek çok yazarın kitabı aforizmalar toplamından başka bir şey değildir. (...) Kolayca dolaşıma girecek cümleler... Edebiyat ne yazık ki kolayca dolaşıma girecek cümlelere dönüşüyor." (s. 12)

"Ama aforizmanın edebiyat için bir tehlike olduğuna dair görüşünüze bütünüyle katılamayacağım. (...) aforizma belki bilmek demek değildir ama bilmek çabasıdır, ona en azından bir başlangıç önermesine verilen değeri vermek gerekir. Şu da yeteri kadar açık değil mi: Aforizma modern insanın kullandığı bir ağrı kesicidir." (s. 39)

"Editör Hanım, bunca acıya rağmen hâlâ hayatta olduğumuza göre ya üçkâğıtçıyız ya da umudumuz var. (...) Edebiyat yavaş yavaş lüks haline geliyor. Bu koşullarda yazmak, tek ve öldürücü bir hamleyse anlamlı. Ötesi üçkâğıttan başka bir şey değil. Yayınevinize teslim ettiğim romanı yazarken, elbette ben de o tek ve öldürücü hamleyi aradım, hep aradım. Ama şimdi yazdıklarımı düşünüyorum da... (...) sünnet olmaya giderken, annemin elinden tutmuştum. Korkuyordum. Babam ön koltuktan bana doğru dönüp canımın hiç acımayacağını müjdelemişti: 'Sinek ısırığı gibi bir şey hissedeceksin!' Hayır, o hamleyi bulamadım! Yazar filan da değilim ben Editör Hanım, ben sinek ısırıklarının müellifiyim." (s. 129)

Babasının öldüğü hastanede tanıştığı doktor karısı Nazlı ise çalışan kesimi temsil ediyor romanda. Bir de romanın ikinci beklentisini. Cemil ve Nazlı birbirlerini hâlâ sevseler de ilk günlerin heyecanını ve duygu yoğunluğunu aramakta, birbirlerine yenden âşık olmayı beklemektedirler. Bu beklenti başkalarının ilişkileri üzerinden sorgulanır daha çok.

"Nazlı evde kendisini kederli bir palyaçonun beklediğini biliyordu. (...) Cemil'in bütün gün evde ruhsal sökükle uğraştığını da biliyordu Nazlı. (...) Cemil de gününün nasıl geçtiğini anlatıyordu: toplu konutta kurulup bırakılmış bir gün, bir engele takılmadığı sürece tıkr tıkr dümdüz giden sabah öğle akşam." (s. 26-27)

“Öte yandan Nazlı hekimlikten, hastane ortamından, susmak zorunda olmaktan ve Cemil’in sorumluluğundan usandığında, bu kederli palyaçonun hayatını mahvettiğini düşünüyor, ona kızıyor, ondan uzaklaşıyordu. Evi kendisinden daha fazla sahiplenmesine de sinirleniyordu.” (s. 28)

“Nazlı yeniden âşık olmak istediğini söylediğinde Cemil karısının bu insanlık halini böyle doğal ve açık bir biçimde ifade etmesinden hoşlanmıştı, ona özenmişti.” (s. 105)

İki bekleme hâli eserin genel havasını oluşturuyor ve yukarıda saydığımız sebeplerden Eryaman’ın dışarıdan da kolayca tahmin edilebilecek yaşam tarzı gibi yavaş ve sakin kılıyor romanı. Bu hava dile de yansıyor ve kısa, telaşsız, daha çok gözleme dayalı edilgen cümleler öne çıkıyor. Ancak gözlemin keskinliği ve ironiye kaçan zekâ işi benzetmeler, yalın cümlelerin etkisini artırdığı gibi kimi durumlarda yazarın görüşlerini net olarak yansıtmasına da olanak sağlıyor.

Bu bakımdan, dişe dokunur bir olay örgüsü içermese de akıcı bir eser olarak karşımıza çıkıyor Barış Bıçakçı’nın romanı. Kendi içinde bütünlük taşıyan kısa bölümlerden oluşmasının da etkisi var bunda. Bu yol, olay örgüsüyle gerilim yaratma amacına odaklanmamış eserin geniş bir alanda dağılmasını önüyor. Montaj tekniğine ve yazarın solo doğaçlamalarına yatkın bu yapının son dönem eserlerinde tercih edilmesinin asıl nedeni de budur diye düşünüyorum.

Sonuçta şu rahatlıkla söylenebilir ki *Sinek Isırıklarının Müellifi* yalın konusu, konuya uygun mekân seçimi ve dilin bu ikisiyle uyumlu kullanılışıyla tutarlı bir roman. Bu bakımdan, olay örgüsünün çekiciliğine veya günümüz şehir insanının kimi özenti ve arayışlarına yaslanan ve (bu eserde de sorgulandığı gibi) aforizma arayışındaki eserler arasında ayrı bir yerde duruyor. Romanın başka bir ayrıcalığı da İstanbul görünümü edebiyat dünyamızda Ankara’yı mesken edinmesi. Tabii eser Ankara’da geçince Ankara-İstanbul karşılaştırması da kaçınılmaz oluyor:

“İstanbul ile Ankara karşılaştırması yaptı. İstanbul’a giden herkes dönüşte böyle bir kıyaslama getirir, lokum gibi ya da pışmaniye, saray helvası, Bolçi. ‘İstanbul’da insanların tek amacı İstanbul’un tadını çıkarmak gibi görünüyor. Avına dişlerini geçirmeye çalışan yırtıcı hayvanlara benziyorlar. Ankara’ya istesen de dişini geçiremezsin, bir sürü üst geçit var.’ Metin ile birlikte bu şakaya güldüler. Kapatırken Cemil şöyle dedi: ‘İstanbul’da gün boyu dolaşırken dünyanın hâline üzüldüm. Ankara’da insan sadece Ankara’nın haline üzülüyor.’” (s. 24)

Âdem TERZİ